

Verslag van een schriftelijk overleg

II Reactie van de staatssecretarissen van Financiën

Op 11 mei 2020 hebben wij u de brief 'Rectificatie brief van 28 april 2020 over

Voortgangsrapportage Toeslagen' toegezonden. Naar aanleiding van deze brief en het artikel in het dagblad Trouw van 11 mei 2020 'Belastingdienst: toch sprake van etnisch profileren'¹ hebben de leden van de fracties van de VVD, het CDA, D66, GroenLinks, de SP, de PvdA, de ChristenUnie en DENK enkele vragen en opmerkingen voorgelegd.

Inleiding en leeswijzer

Het is de missie van de Belastingdienst om bij te dragen aan een financieel gezond Nederland door eerlijk en zorgvuldig belasting te heffen en te innen en toeslagen uit te keren. Om deze missie te realiseren, streeft de Belastingdienst ernaar dat burgers en bedrijven uit zichzelf bereid zijn de fiscale regels na te leven, zonder dwingende of kostbare acties van de Belastingdienst. Daartoe zet de belastingdienst breed in op het voorkomen van fouten in de aangiften en verzoeken van burgers en op dienstverlening, om het doen van aangiften gemakkelijker te maken. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de voorgevulde aangifte en de intermediairdagen. Uiteraard is toezicht achteraf noodzakelijk, om eventuele fouten te corrigeren en om naleving van de fiscale regels waar nodig af te dwingen.

Het is voor de Belastingdienst onmogelijk om alle aangiften en verzoeken achteraf handmatig te beoordelen op juistheid. Daarom maakt de Belastingdienst op basis van de uitvoerings- en toezichtstrategie voortdurend keuzes over waar de beschikbare capaciteit op wordt ingezet. Daarbij maakt de Belastingdienst onder meer gebruik van selectieregels en risicomodellen en selectieregels om het toezicht te kunnen richten op de aangiften met de grootste kansen op mogelijke onjuistheden. Ook wordt gebruik gemaakt van data analyses en zogenoemde dashboards. Daarnaast kunnen medewerkers in specifieke toezichtzaken gebruik maken van lijsten en applicaties (zoals query's en lokale applicaties). Uiteraard speelt de kennis en het geoefende oog van medewerkers ook een belangrijke factor in het toezicht. Op basis van de selectie kunnen aangiften en aanvragen voor toeslagen worden geselecteerd die voor persoonlijke behandeling in aanmerking komen.

Tijdens de technische briefing op 2 juli jl. is aan uw Kamer een toelichting gegeven op de risicomodellen en selectieregels. In het openbare deel van de technische briefing is de werking en totstandkoming van de centrale risicomodellen en selectiemodules nader toegelicht en in het besloten deel is specifiek ingegaan op de werking van een selectieregel voor verzoeken om voorlopige aanslagen in de inkomstenheffing. Met de technische briefing en de beantwoording van dit schriftelijke overleg, hopen wij uw Kamer een beter beeld te geven van deze complexe materie.

Een risicomodel schat de kans in op een onjuistheid van bijvoorbeeld aangiften. Die kans is gebaseerd op data en inzicht in historische patronen. Een risicomodel geeft daarmee een indicatie: een risicoscore van de mogelijke onjuistheid van een aangifte. Risicomodellen worden daarnaast ook gebruikt in het dienstverleningsproces. Zo wordt een risicomodel ingezet, om direct bij een telefonische vraag van een burger voor een betalingsregeling, te beoordelen of een verzoek goedgekeurd kan worden of dat er nader onderzoek moet worden gedaan welke verzoeken om betalingsregelingen zonder handmatige beoordeling gevolgd kunnen worden. Op deze manier kan in heel veel gevallen snel zekerheid worden gegeven aan de burger die verzoekt om een betalingsregeling verzoekt daarvoor in aanmerking komt.

Waar risicomodellen een brede toepassing kunnen hebben, worden selectiemodules uitsluitend voor de risicosselectie van aangiften inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting gebruikt.

Selectiemodules zien op een specifiek belastingmiddel (bijvoorbeeld 'voorlopige aanslagen inkomstenheffing'), wegen alle aangiften en zijn opgebouwd uit verschillende selectieregels.

Selectieregels kunnen worden gebruikt voor een vergelijking van gegevens, zoals loongegevens of hypotheekrente, of een vergelijking met een parameter of normbedrag. Het risicomodellen voor de aangiften en de selectieregels vullen elkaar aan. Het risicomodel geeft aan dat zich een zekere mate van risico voordoet in een aangifte, de selectieregel geeft aan welke risico dat kan zijn in de betreffende aangifte.

Om zijn wettelijke taken uit te kunnen voeren, heeft de Belastingdienst de beschikking over veel gegevens van burgers en bedrijven. Wij willen vooropstellen dat het belangrijk is dat zorgvuldig wordt omgegaan met deze (persoons)gegevens, waaronder informatie over nationaliteiten van

Met opmerkingen []: Omgedraaid om drie redenen: selectieregels worden al sinds 1993 gebruikt, ze raken alle burgers die aangifte IH/PH doen en risicomodellen zijn nog geen gemeengoed.

Met opmerkingen []: Dit roept bij mij veel vragen op; volgens mij bedoelen we hier meer "voorkomende gevallen" als in waar het nodig/nuttig is of werd gacht.

Met opmerkingen []: Ik zou spreken van individuele behandeling; dat sluit aan bij hoe het in de uitvoering wordt geduid.

Met opmerkingen []: Deze zin voegt niks toe en is ook niet helemaal juist. Beide kunnen elkaar juist aanvullen; ze staan niet tegenover elkaar.

¹ Zie: <https://www.trouw.nl/economie/belastingdienst-erkent-toch-sprake-van-etnisch-profileren~b91d1a45/>

burgers. Het enkele feit dat iemand een andere nationaliteit heeft mag geen reden zijn om iemand anders te behandelen, tenzij daarvoor een legitiem doel bestaat en er – in lijn met de toezegging van onze ambtsvoorganger - vanaf 1 januari 2020 een voldoende solide expliciete wettelijke basis aanwezig is.

De basis voor het toezicht door de Belastingdienst moet op orde zijn. Zoals in de brief van 10 juli 2020 over het onderzoek met betrekking tot de Fraude Signalerings Voorziening FSV) is aangegeven, hebben de gebeurtenissen van de afgelopen periode, zoals de problemen met de kinderopvangtoeslag en de problemen met FSV laten zien dat de opzet, inrichting en werking van risicoselectie en vervolgens het onderzoek naar de geselecteerde signalen binnen de Belastingdienst in verschillende situaties onvoldoende zijn. Er wordt in die gevallen niet voldaan aan wettelijke vereisten, waaronder de AVG en de beginselen van behoorlijk bestuur.

In de beantwoording van dit SO wordt specifiek ingegaan op het gebruik van (tweede) nationaliteit in de verschillende systemen van de Belastingdienst. Het gebruik van (tweede) nationaliteit heeft raakvlakken met de in de FSV-brief aangekondigde maatregelen en het onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens naar de mogelijke onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens, waaronder nationaliteit. In sommige antwoorden wordt om die reden ook naar die trajecten verwezen, om de samenhang zoveel mogelijk te borgen.

Het gebruik van nationaliteit is juridisch gezien onder bepaalde omstandigheden wel toegestaan en soms ook noodzakelijk in het toezicht. Om iedere suggestie van oneigenlijk gebruik uit te sluiten, heeft onze voorganger in zijn brief van 15 november 2019 aangegeven, dat nationaliteit vanaf 1 januari 2020 alleen gebruikt zal worden in het toezicht als daar een expliciete wettelijke grondslag voor bestaat. Hiermee stelt de Belastingdienst strengere eisen dan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) aan het gebruik van nationaliteiten. Wij ondersteunen deze toezegging ten zeerste.

Ondanks eerder onderzoek daarnaar, blijkt dat nationaliteit toch nog in verschillende systemen voorkomt. Dit betekent dat alle systemen, query's, lokale applicaties en andere gegevensverzamelings grondiger doorgelicht moeten worden op het gebruik van het persoonsgegevens nationaliteit. Deze actie zal meelopen in het onderzoek dat in onze brief van 10 juli 2020 over FSV is aangekondigd. Daar waar nationaliteit zonder expliciete wettelijke grondslag gebruikt wordt, moet dat stoppen. Voor die situaties dat er geen expliciete grondslag is, maar het gebruik van nationaliteit wel noodzakelijk is voor de uitvoering van de wettelijke taken van de Belastingdienst, zullen wij een expliciete wettelijke grondslag creëren.

Bij de beantwoording van de vragen is zoveel mogelijk de volgorde van het verslag aangehouden. Daar waar vragen van de leden van de verschillende fracties over hetzelfde onderwerp gaan, zijn deze samengevoegd.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van de VVD beantwoord en zijn soortgelijke vragen van de leden van andere fracties hierbij meegenomen.

1 en 2 (VVD), 32 (D66), 44 en 45 GL, 48, 50, 62 en 63 (SP), 43 GL, 96 en 97 DENK:

De leden van de fracties van de VVD en D66 vragen op welk moment in het proces tot beantwoording van de persvragen is ontdekt dat er bij de Belastingdienst nog steeds selectieregels zijn waar tweede nationaliteit was opgenomen en waarom dit niet tijdens de doorlichting in 2019 was opgemerkt. Daarbij willen de leden van de fracties van D66, GroenLinks en de SP weten waarom hierover vanuit de Belastingdienst niet eerder melding is gedaan. Ook de leden van de fracties van GroenLinks, de SP en DENK hebben vragen over het niet eerder informeren van de Kamer over de onjuiste passage in de brief van 28 april jongstleden. De leden van de fracties van de SP en GroenLinks vragen waarom het zo lang heeft geduurd voordat duidelijkheid kon worden geboden over de gerectificeerde passage uit de voortgangsrapportage Toeslagen. De leden van de fractie van de SP vragen of op 10 mei jongstleden nog extra informatie is gegeven en of het klopt dat in onze brief van 11 mei 2020 wéér extra informatie boven tafel is gekomen. Tot slot vragen de leden van Denk op welke datum de selectieregel is rechtgezet, of de Kamer een afschrift van dit besluit kan ontvangen en waarom de Kamer niet eerder over dit besluit is geïnformeerd. [UHB – en]

In een motie van het lid van Weyenberg, ingediend op 4 juli 2019 werd de Belastingdienst opgeroepen, om Nederlanderschap/niet-Nederlanderschap niet meer te gebruiken als criterium in

Met opmerkingen []: Ook hier al noodzakelijk om misverstanden t.a.v. de wettelijke grondslag en expliciete wettelijke grondslag te voorkomen en duidelijk te maken dat de laatste n.a.v. de toezegging pas geldt vanaf 1 januari 2020.

Met opmerkingen []: Dit staat er n.m.m. veel te breed; ik adviseer bewust de revisies, omdat we echt onze medewerkers aan het kwijtraken zijn. Dat is niet goed, want die hebben we wel nodig voor het vervolg.

Met opmerkingen []: Er staat in de brief volgens mij voor de handhavingstaak van de Belastingdienst.

Met opmerkingen []: Zo wordt het verderop ook en terecht geduid. De Belastingdienst is niet degene die deze eisen stelt.

Met opmerkingen []: Deze twee woorden doen de suggestie dat dat nooit mag? Mijn suggestie voor deze zin is om nationaliteit wijzigen in "nationaliteit zonder wettelijke grondslag"

Met opmerkingen [] (10): @ [] en [] graag jullie check hierop.

Met opmerkingen [] (11): Volgens mij moet dit anders opgeschreven worden. Je kan hier uit lezen dat de Belastingdienst haar eigen wetten maakt.

Met opmerkingen [] (2): En wat doen we in de tussentijd, dus tussen het moment dat blijft dat nationaliteit gebruikt wordt en het moment dat er een expliciete wettelijke grondslag is? Daar kan gegeven het wetgevende traject heel wat tijd tussen zitten. Wordt alles uitgezet?

1 het risico-classificatiemodel voor Toeslagen.² Naar aanleiding van deze motie werd intern ook een
2 eerste uitvraag gedaan naar het gebruik van nationaliteit in risicomodellen en selectieregels die
3 gebruikt worden bij de gehele Belastingdienst. Daarbij kwam de betreffende selectieregel in de
4 inkomstenbelasting naar voren. In augustus 2019 werd naar aanleiding van deze uitvraag besloten
5 om deze selectieregel waarin gebruik werd gemaakt van nationaliteit, niet op te nemen in de
6 selectiemodule voor de inkomstenbelasting voor het belastingjaar 2020. Op dat moment is over het
7 hoofd gezien dat de selectiemodules voorlopige aanslag inkomensheffing tot en met 2019 nog
8 gebruikt konden worden zolang er verzoeken worden gedaan tot een voorlopige aanslag over een
9 eerder jaar. Op basis van de toen beschikbare informatie is in de Voortgangsrapportage Toeslagen
10 bij de brief Voortgang van de hersteloperatie Toeslagen van 28 april 2020 aangegeven dat de
11 eerste nationaliteit in risicomodellen en selectieregels niet meer was opgenomen.³

12
13 Op 29 april 2020 ontving het ministerie persvragen van Trouw en RTL-Nieuws over de betreffende
14 passage uit de Voortgangsrapportage Toeslagen.⁴ Naar aanleiding van de persvragen is nader
15 onderzoek gedaan, waarna geconstateerd werd dat de selectieregel met het criterium nationaliteit
16 nog onderdeel was van de selectiemodule voorlopige aanslag inkomensheffing voor het jaar 2019
17 en dat deze nog gebruikt kon worden tot en met 1 mei 2021. Zoals hiervoor aangegeven, was dit
18 niet bekend op het moment van het schrijven van de betreffende voortgangsrapportage. Naar
19 aanleiding van de constatering dat de selectiemodule voorlopige aanslag inkomensheffing 2019 nog
20 kon worden gebruikt, is ook nagegaan of dit ook het geval was voor selectiemodules uit eerdere
21 jaren. Na deze constatering is de selectieregel met het criterium nationaliteit bij de eerste
22 mogelijkheid uitgebouwd uit deze eerdere modules. Dat was het geval bij een update van de
23 selectiemodules op 15 mei jongstleden.

24
25 Op 9 mei zijn enkele (verduidelijkende) vervolgvragen gesteld naar aanleiding van de antwoorden
26 die op 8 mei naar RTL Nieuws en Trouw zijn gestuurd. Op 10 mei 2020 zijn deze beantwoord. Deze
27 werkdagen hebben wij nodig geacht voor een zorgvuldige beantwoording en rectificatie. De
28 informatie die wij in onze brief van 11 mei 2020⁵ hebben opgenomen over de selectieregel van de
29 voorlopige aangifte, komt overeen met de antwoorden die op 8 en 10 mei op de persvragen zijn
30 gegeven. Daarnaast hebben wij in onze brief ook uiteen gezet welke stappen zijn genomen, om
31 onterecht en onnodig gebruik van nationaliteit in de toekomst te voorkomen. Voor het uiteenzetten
32 van deze stappen hebben wij een extra werkdag tussen 10 en 11 mei 2020 nodig geacht.

33
34 **3 en 4 VVD, 41 GL** De leden van de fractie van de VVD vragen waarom de Belastingdienst niet
35 actief is overgegaan tot een melding bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Daarnaast vragen deze
36 leden waarom de selectieregel van de voorlopige aanslag niet eerder alarmbellen deed afgaan,
37 gegeven het onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens. De leden van de fractie van GroenLinks
38 vragen op welke manier de AP aan de informatie uit de Kamerbrief van 11 mei 2020 had kunnen
39 komen [IV&D – voor wat betreft het onderzoek van de AP | UHB – voor
40 wat betreft de omstandigheden in 2019].

41
42 In augustus 2019 is besloten om de betreffende selectieregel (met het criterium nationaliteit) niet
43 meer op te nemen in de selectiemodule voorlopige aanslag voor het belastingjaar 2020, die op dat
44 moment gebouwd werd. Op dat moment is onvoldoende beseft dat de selectiemodules voorlopige
45 aanslag inkomensheffing tot en met het belastingjaar 2019 nog gebruikt konden worden zolang er
46 verzoeken worden gedaan tot een voorlopige aanslag over 2019 of een ouder jaar. Om die reden
47 was er op dat moment geen aanleiding om de AP over deze selectieregel te informeren.

48
49 Een afschrift van onze brief van 11 mei jongstleden, over een onjuiste passage in de
50 Voortgangsrapportage Toeslagen, is op diezelfde datum ook naar de AP verzonden. Uit de
51 onderzoekschrijving van de AP volgt dat er tot voor deze brief geen aanleiding bestond voor de
52 AP om aandacht te besteden aan selectieregels die niet van Toeslagen waren. Deze
53 onderzoekschrijving is in de onderstaande vraag opgenomen.
54 Voor de volledigheid merken wij nog het volgende op. De Belastingdienst beschikt over een
55 algemene wettelijke grondslag in de zin van de AVG voor het verwerken van nationaliteiten. Deze
56 is gelegen in artikel 3.1 van de Wet basisregistratie personen, artikel 37 van het besluit
57 basisregistratie personen en diverse Autorisatiebesluiten voor de Minister van Financiën ten
58 behoeve van de Belastingdienst. Deze artikelen bepalen kort gezegd dat de Belastingdienst

Met opmerkingen 3]: Daaraan voorafgaand is begin mei (ik meen 6 mei) in de uitwerpbewering aangegeven dat deze posten niet meer o.b.v. deze uitwerpbewering behandeld mochten worden. Laat – in aanvulling op de volgende alinea – desgewenst zien dat sneller is gehandeld. Tussen het ontvangen van de aanvullende vragen en die datum lagen nog een weekend en 5 mei (vrije dag). Jullie zijn daar destijds ook over geïnformeerd.

Met opmerkingen 4]: De regelafstand is hier kleiner lijkt het ...

² Kamerstukken II, 2018-19, 31066, nr. 506.

³ Kamerstukken II, 2019-20, 31066, nr. 630, bijlage 1: Voortgangsrapportage Toeslagen, blz. 15.

⁴ Kamerstukken II, 2019-20, 31066, nr. 630, bijlage 1: Voortgangsrapportage Toeslagen.

⁵ Kamerstukken II, 2019-20, 31066, nr. 633.

gegevens uit de Basisregistratie Persoonsgegevens mag gebruiken, voor zijn wettelijke taken zoals de heffing en inning van belastingen. In zijn brief van 15 november 2019 heeft onze ambtsvoorganger aangegeven dat de eerste nationaliteit vanaf 1 januari 2020 alleen nog wordt verwerkt als daar een expliciete wettelijke grondslag voor is. Hiertoe is besloten naar aanleiding van bevindingen bij de toeslagenaffaire. Daarmee gaat het beleidskader van de Belastingdienst verder dan de voorwaarden van de AVG voor het verwerken van nationaliteiten.

5 VVD De leden van de fractie van de VVD vragen of de AP ook in deze zaak onderzoekt of bijzondere persoonsgegevens waaruit ras of etniciteit blijkt onrechtmatig zijn gebruikt. Daarnaast vragen deze leden of er onderscheid is gemaakt tussen de verschillende nationaliteiten. **[IV&D –**

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) onderzoekt of de Belastingdienst, vanaf in ieder geval 6 januari 2014 tot heden, (bijzondere) persoonsgegevens waaruit ras of etniciteit blijkt mogelijk onrechtmatig verwerkt. Meer specifiek richt het onderzoek zich op het verwerken van gegevens omtrent de tweede nationaliteit in het Toeslagen Verstrekkingssysteem en/of in het kader van controle op de toeslagen voor kinderopvang. Daarnaast onderzoekt de AP of de Belastingdienst, vanaf in ieder geval juni 2016, geautomatiseerde besluitvorming en/of profilering gebaseerd op bijzondere categorieën van persoonsgegevens – meer specifiek de tweede nationaliteit – mogelijk in strijd met de AVG toepast of heeft toegepast in het kader van controle op de toeslagen voor kinderopvang.

PM: Afhankelijk van wanneer AP-onderzoek gepubliceerd wordt, bezien of we deze passage nog kunnen aanvullen.

6 en 12 VVD De leden van de fractie van de VVD vragen of de criteria alleen zijn gebruikt voor deze selectieregel of ook voor andere selectieregels. Daarbij vragen deze leden, wanneer het criterium nationaliteit daarin in deze andere selectieregels is geschrapt. Als nationaliteit niet in een eerder stadium is opgenomen in andere selectieregels, vragen deze leden waarom dat niet zo is.

[CD-VT –

Bij de betreffende selectieregel ging het om een combinatie van criteria, welke naar aanleiding van specifieke fraudesignalen zijn opgenomen in de betreffende selectieregel. Naast criteria die onder meer betrekking hadden op de grote hoogte van aftrekposten en loongegevens, was hierbij het criterium nationaliteit opgenomen. Deze combinatie van criteria was alleen in de betreffende selectieregel opgenomen. De andere criteria hebben ook los van, of in combinatie met elkaar, en al dan niet in combinatie met andere criteria een rol gespeeld in andere (landelijke) selectieregels en selectiemodules.

Daarnaast wordt nationaliteit gebruikt in een aantal selectieregels omdat in een aantal EU-verordeningen⁶ nationaliteit een bepalend criterium is voor de toepassing van die verordeningen. Dit houdt verband met het vrije verkeer van EU-burgers op grond van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie. Een burger waar de betreffende verordening op van toepassing is, is vanaf de datum waarop hij in Nederland werkt of woont als hoofdregel in Nederland verplicht verzekerd en premieplichtig voor de volksverzekeringen. In de selectieregels die zien op die verordeningen wordt de nationaliteit van die burger vergeleken met een landentabel met daarin de codes van alle EU-landen. De nationaliteit is hier alleen van belang en wordt ook uitsluitend gebruikt om te kunnen nagaan welke nationale en internationale rechtsregels van toepassing zijn.

Tot slot is er nog één selectieregel waarin nationaliteit wordt gebruikt. Deze ziet op de toepassing van het Verdrag tussen Nederland en de Verenigde Staten van Amerika, tot het vermijden van dubbele belastingen en het voorkomen van het ontgaan van belastingen met betrekking tot belastingen naar het inkomen. Deze selectieregel ziet specifiek op werknemers met de Amerikaanse nationaliteit, of een zogenaamde 'green card', die gekozen hebben voor een partiële buitenlandse belastingplicht. Deze werknemer wordt niet voor zijn volledige (wereld)inkomen in Nederland belast. De selectieregel ondersteunt in dit kader het toezicht bij het selecteren van de

⁶ Verordening (EG) nr. 883/2004 en Verordening (EU) nr. 1231/2010

1 aangiften, waarin eventueel nader beoordeeld moet worden of deze partiële-buitenlandse
2 belastingplicht het belastingverdrag op de juiste wijze is toegepast in de aangifte.
3 7 VVD, 23 CDA, 40 GL, 56 SP 81 CU, 94 DENK De leden van de fractie van de VVD vragen wat
4 de recente ontwikkelingen en het onder de aandacht brengen van deze zaak bij de Autoriteit
5 Persoonsgegevens betekent voor de planning van dit onderzoek. Ook de leden van de fracties van
6 de ChristenUnie en DENK informeren naar de publicatiedatum van het onderzoek door de AP. De
7 leden van de fractie van het CDA en de leden van de fractie van GroenLinks verzoeken de AP te
8 bewegen het rapport over het gebruik van persoonsgegevens openbaar te maken en vragen
9 waarom het onderzoek op zich laat wachten. De leden van de fractie van de SP vragen in
10 aanvulling hierop of de AP toegang kan krijgen tot de systemen van de Belastingdienst ten behoeve
11 van het onderzoek. (IV&D -)

12
13 Het is niet bekend wanneer het onderzoek van de AP is afgerond. Wij achten het van belang dat de
14 AP de tijd heeft die zij nodig acht om het onderzoek zorgvuldig uit te voeren. Wij wachten de
15 uitkomst met belangstelling af en verlenen uiteraard volledige medewerking. Overigens heeft de
16 voorzitter van de AP aangekondigd dat de AP het onderzoek voor de zomer verwacht af te ronden.

17
18 Daarbij realiseren wij ons dat de AP nieuwe informatie uit oogpunt van integriteit en zorgvuldigheid
19 steeds moet onderzoeken en dat dit effect heeft voor de voortgang van het onderzoek. De
20 Belastingdienst, waaronder Toeslagen, heeft zich steeds ingespannen om zo goed en volledig
21 mogelijk medewerking te verlenen aan het onderzoek van de AP. De AP heeft in het kader van dit
22 onderzoek verschillende keren informatie opgevraagd. De Belastingdienst heeft de gevraagde
23 informatie en documenten verstrekt. Ook heeft de AP twee keer een onderzoek ter plaatse gedaan
24 bij Belastingdienst/Toeslagen. Tijdens die onderzoeken ter plaatse heeft de AP in de systemen c.q.
25 applicaties kunnen kijken. De onderzoekers van de AP gaven daarbij aan wat zij wilden zien.
26 Daarnaast heeft de Belastingdienst later gevonden informatie aan de AP verstrekt.

27
28 Zoals eerder aan uw Kamer toegezegd, zullen wij [PM: waar, wanneer en wat precies?] uw Kamer
29 informeren over de uitkomsten van het onderzoek van de AP zodra ik die ontvangen heb.

30
31 8 VVD en 98 DENK. 9 VVD, 20 CDA 27 en 28 D66 en 99 DENK. 17 en 18 CDA, 42
32 GroenLinks en 51 en 52 SP, 76 en 80 CU De leden van de fracties van de VVD, D66 en DENK
33 vragen om een overzicht van de selectieregels, risicomodellen, selectiemodules en systemen van
34 de Belastingdienst, waarin de (tweede) nationaliteit nog in is meegenomen. De leden van de fractie
35 van D66 vragen om daarbij in te gaan op de argumenten of redenen om de (tweede) nationaliteit
36 op te nemen en om een overzicht van alle wetten en regelingen waar nationaliteit in voorkomt. De
37 leden van de fractie van het CDA vragen of dit overzicht ook naar de Autoriteit Persoonsgegevens
38 gestuurd kan worden. De leden van de fracties van het CDA, GroenLinks en de SP vragen waarom
39 het onderzoek naar het gebruik van nationaliteit door de Belastingdienst zo lastig is en waarom het
40 nog niet mogelijk is om een volledig beeld te geven van het gebruik van nationaliteit door de
41 Belastingdienst. Daarnaast vragen de leden van de fractie van de VVD of er in de selectiemodellen,
42 of andere systemen onderscheid is gemaakt tussen nationaliteiten. De leden van de fractie van de
43 Christenunie willen weten welke verbetermaatregelen er zijn genomen. Deze leden vragen tevens
44 in hoeverre deze selectieregels van tweede nationaliteit buiten (kinderopvang)toeslagen ook op
45 bijvoorbeeld aftrekposten is toegepast, wetende dat dit om grote bedragen kan gaan. Tot slot
46 vragen de leden van de fractie van de SP wanneer wat precies is uitgevraagd. (IV&D -)
47 CAP - IV&D -

48
49 Er is onderzoek gedaan naar het gebruik van nationaliteit in de verschillende instrumenten voor het
50 toezicht. Dit onderzoek is tot stand gekomen naar aanleiding van de motie Weyenberg, van 4 juli
51 2019.⁷ Intern is naar aanleiding van deze motie besloten om ook de risicomodellen en de
52 selectieregels buiten Toeslagen te onderzoeken. Het ging daarbij in eerste instantie om de
53 landelijke selectieregels en risicomodellen.

54
55 Het gebruik van nationaliteit in de selectieregels van de Belastingdienst hebben wij hiervoor reeds
56 toegelicht. Ten aanzien van risicomodellen geldt dat nationaliteit niet is gebruikt om aangiften of
57 verzoeken te selecteren voor een verdere behandeling. Wel konden nationaliteiten in twee
58 risicomodellen worden getoond, maar werden deze persoonsgegevens niet gebruikt om aangiften te
59 selecteren voor een verdere behandeling. Deze weergave is vanaf 18 december 2019 gestopt. Dit
60 laatste is conform hetgeen in de voortgangsrapportage Toeslagen⁸ is opgenomen over het

⁷ Kamerstukken II, 2018-19, 31066, nr. 506.

⁸ Kamerstukken II, 2019/20,

Met opmerkingen 5): graag jullie check of wel de Amerikaanse selectieregel op deze manier juist hebben opgeschreven.

Met opmerkingen 16): Onderzoek AP afwachten.

Met opmerkingen): Toch?!

Met opmerkingen 7): Eens. Volgens mij was het woord "centrale"

1 verwijderen van het gegeven nationaliteit in risicomodellen. Wij zullen de risicomodellen en
2 selectieregels in het onderzoek dat is aangekondigd in de brief over FSV van 10 juli jongstleden
3 nogmaals tegen het licht houden, om extra zekerheid te verkrijgen dat beeld over het gebruik van
4 nationaliteit in risicomodellen en selectieregels compleet is.

5
6 Het onderzoeken van de overige instrumenten op het gebruik van nationaliteit, te weten lokale
7 applicaties en oudere gegevensbestanden vereist enige tijd. De Belastingdienst heeft geen
8 administratie waar het gebruik van ieder gegeven tot op het niveau van de medewerker in
9 beschreven staat. Een uitvraag op dat niveau, betekent dan ook dat bij alle medewerkers
10 werkzaam in het betreffende gebied navraag moet worden gedaan. Voor de formeel beschreven
11 informatiesystemen is die informatie sneller boven water te krijgen. Voor de grotendeels met
12 kantoorapplicaties als Microsoft Word en Excel gemaakte overzichten (query's), is dat inzicht alleen
13 te verkrijgen door de gebruiker te bevragen. Wij zullen dit mee laten lopen in het onderzoek dat is
14 aangekondigd in de eerdergenoemde brief over FSV.

15
16 Daarnaast wordt gewerkt aan een uitputtend overzicht van alle wetten en regelingen waarin
17 nationaliteit expliciet wordt genoemd als voorwaarde of risico-indicator. Zodra dit is afgerond zullen
18 wij dit ook met uw Kamer delen. PM tijdspad? Vanzelfsprekend zijn wij bereid om deze overzichten
19 ook naar de Autoriteit Persoonsgegevens te sturen.

20
21 **10 VVD** De leden van de fractie van de VVD vragen om een stappenplan en een tijdspad waarmee
22 de Belastingdienst zal voldoen aan de privacywetgeving. (IV&D -)

23
24 Zoals wij in onze brief van 10 juli 2020 heb aangegeven, heeft de Belastingdienst ten tijde van de
25 implementatie van de AVG de verwerkingen nagelopen op AVG-vereisten, zoals rechtsggrond,
26 doelbinding en autorisaties. Naar nu blijkt uit het onderzoek, zijn die analyses niet diep genoeg
27 uitgevoerd. We zijn daarom bezig alle verwerkingen te valideren op opzet en bestaan. Daarbij
28 wordt tot op het detailniveau van de in de verwerking gebruikte applicaties getoetst of de vereisten
29 uit de AVG, Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de archiefwet, op een juiste wijze zijn
30 mee ontworpen en geïmplementeerd. In het op te stellen plan van aanpak zullen wij uw Kamer
31 informeren over het tijdspad van deze exercitie.

32
33 **11 en 15 VVD, 21 en 22 CDA, 35, D66 56 en 58 SP, 64 en 66 PvdA, 74 CU, 82, 84 en 88**
34 **DENK** De leden van de fracties van de VVD, de SP en de PvdA vragen op basis van welke vijf
35 criteria de selectieregel van de voorlopige aanslag een verzoek selecteerde voor een handmatige
36 controle en hoe deze criteria waren gelegitimeerd. Daarnaast vragen de leden van de fracties van
37 de VVD en van het CDA of deze vijf criteria in combinatie zijn gebruikt, of dat alleen het hebben
38 van een tweede nationaliteit voldoende reden was voor een handmatige controle. Voorts vragen de
39 leden van de fractie van het CDA of burgers met een Nederlandse nationaliteit niet door de
40 selectieregel zijn geselecteerd, terwijl hier wel mogelijk aanleiding toe was. De leden van de fractie
41 van D66 vragen of is na te gaan welke individuen of huishoudens door deze selectiemodules anders
42 zijn behandeld en hoe gedupeerden over deze praktijk worden geïnformeerd. De leden van de
43 fractie van de SP vragen of burgers door deze selectieregel gedupeerd zijn geraakt. De leden van
44 DENK vragen of het klopt dat er circa 11.000 Nederlanders met een dubbele nationaliteit strenger
45 door de Belastingdienst zijn gecontroleerd dan andere Nederlanders. Daarnaast vragen de leden
46 van DENK of de tweede nationaliteit een officieel selectiecriteria was in de selectieregel van de
47 voorlopige aanslag. Tot slot vragen de leden van de fractie van de SP om de selectieregels en
48 risicomodellen inclusief het totstandkomingsproces openbaar te maken. (CD-VT -),
49 bewerkt door: UHB -).

50
51 Bij de betreffende selectieregel ging het om een combinatie van criteria, welke naar aanleiding van
52 specifieke fraudesignalen zijn opgenomen in de betreffende selectieregel. De vijf criteria zijn in
53 combinatie gebruikt. Dat betekent dat de selectieregel een verzoek om een voorlopige aanslag
54 alleen voor een handmatige beoordeling selecteerde, als aan alle criteria tegelijkertijd werd
55 voldaan.

56
57 Omdat het hier om informatie van controlestrategische aard gaat, versturen wij geen
58 gedetailleerde informatie over deze selectieregel, of andere risicomodellen en selectieregels. Het
59 delen van deze informatie kan 'gaming the system' in de hand werken. Als een kwaadwillende
60 burger bijvoorbeeld weet dat een selectieregel is afgesteld op een aftrekpost van €5.000 of hoger,
61 zal deze aftrekposten op kunnen voeren die vlak onder dit bedrag liggen. In het besloten deel van

Met opmerkingen [19]: PM Check en
kan dit meelopen in onderzoek FSV?

Met opmerkingen [20]: Onnodig te schrijven
dat hier nogal wat staat. Het is nl. zeer de vraag
of we dit beeld ooit volledig krijgen; daarbij is
van belang dat er medewerkers vertrokken zijn,
maar ook dat er een gevoel van onveiligheid en
wantrouwe is binnen de organisatie.
Je zou het ook kunnen beschrijven als er alles
aan doen, dat we zaken waar gebleken is dat het
niet gegaan is zoals binnen wet- en regelgeving
gewenst waar nodig herstellen, maar dat de
aandacht vooral uitgaat naar de toekomst.

Met opmerkingen [21]: PM Check en
kan dit meelopen in onderzoek FSV?

Met opmerkingen [22]: PM DGFZ en FJZ: op
welke termijn kan dit gereed zijn?

Met opmerkingen [23]: Dit is een toezegging
die de stas heeft laten opnemen in de
beantwoording van feitelijke vragen over SFV.

@ FJZ
DGFZ en
kunnen jullie dit aanvullen?

Met opmerkingen [24]: Omtzigt vroeg hier
ook specifiek naar in de technische briefing.

Met opmerkingen [5]: In het openbare deel
van de briefing heb ik genoemd:
• nadere toelichting vindt plaats in het besloten
deel van de briefing
- selectieregels worden nooit gedeeld, laat
staan de criteria en parameters
- openbaarheid ervan kan leiden tot misbruik
en oneigenlijk gebruik
- openbaarheid ervan kan leiden tot 'gaming
the system'
- bekend is dat er (goed georganiseerde)
partijen zijn die hier graag gebruik van maken
Die laatste is denk ik nog een waardevolle
aanvulling.

de technische briefing van 2 juli 2020 is de selectieregel in beslotenheid wel uitgebreider aan uw Kamer toegelicht.

Het betrof een selectieregel die naar aanleiding van specifieke fraudesignalen is opgesteld. Het ging hierbij om situaties waarin ten onrechte een hoge voorlopige teruggaaf inkomstenbelasting werd aangevraagd, waarbij de aanvrager niet in Nederland woonachtig was. In die situaties is het terugvorderen van een onterecht uitgekeerde voorlopige teruggaaf zeer lastig. Hierom was het onderscheid tussen de Nederlandse en niet-Nederlandse nationaliteit opgenomen in de selectieregel. Hiervoor bestond geen expliciete wettelijke grondslag.

De selectieregel was gericht op burgers met een niet-Nederlandse nationaliteit, ~~maar en~~ niet specifiek op burgers met een dubbele (tweede) nationaliteit. De selectieregel gebruikte gegevens die uiteindelijk afkomstig waren uit de Basisregistratie personen (BRP) en de voorloper hiervan. Deze gegevens bevatten tot en met begin 2015 nog informatie over een tweede nationaliteit van een burger, naast de Nederlandse nationaliteit. Ook deze tweede nationaliteit kon ertoe leiden dat een verzoek van een burger om een voorlopige aanslag geselecteerd werd door selectieregel. Omdat er veel verzoeken werden geselecteerd, die in deze context niet relevant waren en (dus) conform het verzoek werden vastgesteld, ~~de reden~~ is met ingang van het belastingjaar 2014 de betreffende selectieregel aangescherpt. Vanaf dat moment is in deze selectieregel afgestemd opgerichter aangesloten bij de specifieke fraudesignalen; hierbij speelde nationaliteit nog steeds een rol. Verder is van belang dat een selectieregel alleen een indicatie geeft over mogelijke risico's op onjuistheden in een verzoek, maar hierover geen zekerheid biedt. Indien deze selectieregel een verzoek selecteerde voor een handmatige beoordeling, kreeg de behandelaar te zien dat verzoek behandeld moest worden in verband met mogelijke fraude en dat daarbij met name gekeken moest worden naar de aftrekposten. Nationaliteit werd in deze melding niet genoemd.

Wel geldt dat met de selectieregel voor het vaststellen de voorlopige aanslag burgers met een niet-Nederlandse nationaliteit konden mogelijk wel strenger gecontroleerd konden worden dan burgers met de Nederlandse nationaliteit, indien zij ook aan de overige vier criteria van de selectieregel voldeden. Daarbij vanwege deze handmatige beoordeling kan niet zonder meer worden gesteld dat burgers die op basis van de selectieregel werden uitgeworpen gedupeerd zijn. Als hun verzoeken namelijk werden gecorrigeerd, dan kwam dit doordat een medewerker van de Belastingdienst wel degelijk onjuistheden in het verzoek had geconstateerd. Wel geldt dat met de selectieregel voor het vaststellen de voorlopige aanslag burgers met een niet-Nederlandse nationaliteit mogelijk strenger gecontroleerd konden worden dan burgers met de Nederlandse nationaliteit, indien zij ook aan de overige vier criteria van de selectieregel voldeden. Hierbij moet dan wel worden aangenomen is verder nog van belang dat deze burgers met de Nederlandse nationaliteit ook nog niet door een van de overige circa 60 selectieregels (naar de stand van het belastingjaar 2019) in de selectiemodule van de voorlopige aanslag werd geselecteerd kon zijn voor een handmatige beoordeling. Als dat wel het geval was, werden burgers met zowel de Nederlandse, als de niet-Nederlandse nationaliteit aan een handmatige beoordeling onderworpen.

In voorkomende gevallen stuurt de behandelende medewerker bij een handmatige beoordeling een brief, waarbij de desbetreffende burger de mogelijkheid krijgt om hier op te reageren. Afhankelijk van de reactie wordt de voorlopige aanslag daarna, rekening houdend met de reactie en in lijn met de wet- en regelgeving, of conform het verzoek vastgesteld of met een correctie. Uiteraard kan burger in bezwaar komen als afgeweken wordt van zijn verzoek.

13 VVD, 67 PvdA, 90 en 91 DENK De leden van de VVD vragen waarom er gekozen is voor de vijf criteria van de selectieregel voor de voorlopige aanslag en welke onderzoeken of cijfers hieraan ten grondslag liggen. De leden van de fracties van de PvdA en DENK vragen hoe de besluitvorming omtrent de selectieregel van de voorlopige aanslag is verlopen en in hoeverre een bewindspersoon hiervan op de hoogte is geweest [CD-VT -]

Deze selectieregel is opgesteld naar aanleiding van een patroon, dat door medewerkers van de Belastingdienst werd gezien in verzoeken om voorlopige aanslagen. Het ging hierbij om situaties waarin ten onrechte een hoge voorlopige teruggaaf inkomstenbelasting werd aangevraagd door of op naam van niet in Nederland woonachtige burgers. Op basis van analyses bestond een vermoeden van georganiseerde systeemfraude. De gekozen aanpak was een uitvloeisel van de toezegging aan uw Kamer van de toenmalige staatssecretaris om maatregelen te treffen om systeemfraude te voorkomen en te bestrijden.⁹ Er is geen indicatie dat de toenmalige bewindspersoon hiervan op de hoogte is gebracht omdat het opstellen van selectieregels een regulier operationeel proces is en ieder belastingjaar veel selectieregels worden opgesteld, en verwijderd of gewijzigd (naast de doorontwikkeling van andere selectiemethoden). Het spreekt

⁹ paragraaf 7.3. van de fiscale agenda van 14 april 2011 (juiste verwijzing met Kamerstuknummer toevoegen)

Met opmerkingen [] (26): AAN DE DIRECTEUREN (met name: [] en []):

Graag jullie visie op het delen van deze context met de Kamer. Willen jullie dergelijke informatie (die steunt op verklaringen van medewerkers) delen met de Kamer?

Indien dit met de Kamer gedeeld wordt, hoe schrijven we dit dan goed op?

Het lastige is namelijk dat UHB geen specifieke documentatie heeft ontvangen, waaruit blijkt waarom Nederlandschap/niet-Nederlandschap is opgenomen in de selectieregel. Deze informatie blijkt enkel uit testimonials van betrokken medewerkers.

Met opmerkingen [] (27): Dit staat er niet goed! Dat was in de periode tot 1 januari 2020 nl. ook niet nodig. De periode na 1 januari is hiervoor al uitgebreid aan de orde geweest en de gevolgen zijn in het besloten deel van de briefing toegelicht.

Met opmerkingen [] (28): Of medio; 23 juli is hier de datum waar v.w.b. BVR nog onderzoek wordt gedaan.

Met opmerkingen [] (29): Weet je dit heel zeker om dit zo te zeggen.

Met opmerkingen [] (30): AAN DE DIRECTEUREN (met name: [] en []):

Graag jullie visie op het delen van deze context met de Kamer. Willen jullie dergelijke informatie (die steunt op verklaringen van medewerkers) delen met de Kamer?

Indien dit met de Kamer gedeeld wordt, hoe schrijven we dit dan goed op?

Het lastige is namelijk dat UHB geen specifieke documentatie heeft ontvangen, waaruit blijkt waarom Nederlandschap/niet-Nederlandschap is opgenomen in de selectieregel. Deze informatie blijkt enkel uit testimonials van betrokken medewerkers.

Met opmerkingen [] (30): We hebben dit ook al aangegeven tijdens de briefing. Deze informatie komt uit diverse bronnen en past helemaal bij de cijfers die we in het besloten deel van de briefing met de Kamer hebben gedeeld.

Met opmerkingen [] (31): Dit legt een relatie die er niet is.

1 vanzelf dat deze regels binnen de wettelijke kaders moeten worden opgesteld. Het is praktisch niet
2 mogelijk dat bewindspersonen over individuele regels meebeslissen.

3
4 In het algemeen is het streven altijd de voorlopige aanslag zo goed als mogelijk aan te laten
5 sluiten op de definitieve aanslag om op deze manier grote terugbetalingen en daarmee potentiële
6 financiële problemen voor de burger te voorkomen. In deze situatie speelde mee dat de betrokken
7 burgers mogelijk 'slachtoffer' waren omdat, buiten hun medeweten om, hun burgerservicenummer
8 is gebruikt. Verder is het terugvorderen van door een burger ten onrechte ontvangen bedragen
9 over het algemeen zeer problematisch, wanneer iemand Nederland op dat moment reeds heeft
10 verlaten.

11
12 **14 VVD, 54 SP** De leden van de fractie van de VVD vragen of de criteria van selectieregels
13 gebaseerd moeten zijn op onderzoek en feiten en niet op basis van ervaring en expertise. De leden
14 van de fractie van de SP vragen of door foute selectieregels of risicomodellen geen tunnelvisie
15 wordt gecreëerd. [CD-VT -]

16
17 Als uitgangspunt geldt dat de criteria worden gebaseerd op de wet- en regelgeving; bijvoorbeeld in
18 de wet genoemde eisen en/of grensbedragen. Daarbij wordt ook rekening gehouden met
19 antwoorden op vragen in het aangiftebiljet en bijvoorbeeld bevindingen uit controles in het lopende
20 jaar of eerdere jaren (onderzoek en feiten). Dit wordt gecombineerd met de expertise en
21 ervaringen van medewerkers, om informatie uit eerdere jaren nader te duiden.

22 Verder wordt er onder meer gebruik gemaakt van bevindingen uit controles, incl. controles op basis
23 van representatieve steekproeven uit de hele verzameling van aangiften.

24
25 Daarbij onderschrijven wij het belang van het voorkomen van tunnelvisie in de selectiesystemen
26 van de Belastingdienst. Hiervoor zijn verschillende maatregelen genomen. Naast de genoemde
27 representatieve steekproeven ~~zo~~ wordt een aangifte of verzoek altijd behandeld door een
28 medewerker, voordat er rechtsgevolgen worden verbonden aan het feit dat de aangifte (door de
29 selectiesystemen en na eventuele doorselectie) is geselecteerd voor controle. De medewerker
30 beslist uiteindelijk op basis van alle feiten en omstandigheden of de aangifte of het verzoek wordt
31 gevolgd, of dat deze (deels) gecorrigeerd wordt. Het zijn deze feitelijke bevindingen die gebruikt
32 worden om selectieregels en risicomodellen voor het betreffende jaar en/of volgende jaren aan te
33 passen. Verder wordt er onder meer gebruik gemaakt van representatieve steekproeven uit de hele
34 verzameling van aangiften. Deze worden, naast de aangiften die vanuit de resultaten van het
35 risicomodel worden uitgeworpen, ook handmatig door een medewerker gecontroleerd. Doordat
36 Deen medewerker kent daarbij de reden van de uitworp niet kent, wordt tunnelvisie op deze
37 manier ook voorkomen. Ook de resultaten van deze steekproeven worden gebruikt om de
38 selectieregels te herijken.

39
40 **16 VVD** De leden van de fractie van de VVD vragen of wij van mening zijn dat de tweede
41 nationaliteit of etniciteit geen aanleiding mag zijn voor strenger onderzoek. [FJZ -]

42
43 Wij vinden het, net als onze ambtsvoorganger in zijn brief van 15 november 2019 heeft
44 aangegeven, het onwenselijk om de tweede nationaliteit (naast de Nederlandse nationaliteit) te
45 gebruiken voor de toezichtstaak van de Belastingdienst. Wij zijn dan ook van mening dat het
46 hebben van een tweede nationaliteit in geen geval aanleiding mag zijn voor een strenger
47 onderzoek.

48 Controleren van nationaliteit is overigens niet per definitie hetzelfde als etnisch profileren. Het
49 maakt uit hoe en waarom de nationaliteit als selectie criterium wordt ingezet. Etnisch profileren
50 keuren wij ten strengste af.

51 **Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA**

52
53 Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van het CDA beantwoord, voor zover
54 deze nog niet hiervoor beantwoord zijn. Daarnaast zijn soortgelijke vragen van de leden van
55 andere fracties hierbij meegenomen.

56 **19, 37 GL, 59 SP, 70, 71 en 75 CU**

57
58 De leden van de fracties van het CDA, GroenLinks, SP en ChristenUnie vragen naar de expliciete
59 wettelijke grondslag waarbij de nationaliteit wordt verwerkt. Daarnaast vragen de leden van de
60 fracties van het CDA en de ChristenUnie naar een overzicht van die gevallen waarin nationaliteit
61
62

Met opmerkingen [] 3: Tunnelvisie kan ook
'In the mind' zitten, dus dit is nogal een
bewering ... Het gaat hier ook om cultuur, etc.

Met opmerkingen [] 4: Deze twee zinnen
roepen een heleboel vragen op. Is dat altijd,
frequent, hoe vaak worden risicomodellen en
selectieregels herijkt (ik weet vanuit erf- en
schenk dat hier een heleboel achterstallig
onderhoud op zat)

Met opmerkingen [] 5: Dit moet nog wel een
keer goed bekeken en afgestemd worden. Dit is
fundamenteel gewijzigd t.o.v. aangeleverde
antwoorden.

Met opmerkingen [] 5: Eens met de
opmerking van [] Dit an

Met opmerkingen [] 37: @DF&A []
en @CD-VT [] 7:
kunnen jullie reageren op deze opmerking, voor
wat betreft de risicomodellen en selectieregels?

Met opmerkingen [] 8: Volgens mij willen
we het helemaal niet meer gebruiken! Dus het
mag in geen enkel geval AANLEIDING zijn voor
onderzoek.

1 wettelijk gezien van belang is en van die gevallen waarin de Belastingdienst het bijhouden van de
2 nationaliteit voor de uitvoeringspraktijk relevant en proportioneel acht.

3 **DGFZ** - [] .

4
5 Op grond van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) mogen overheidsinstanties
6 en overheidsorganen persoonsgegevens verwerken wanneer zij voldoen aan een of meer
7 voorwaarden. Zij verwerken persoonsgegevens wanneer daar een wettelijke grondslag voor
8 bestaat of wanneer dat noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang of in
9 het kader van de uitoefening van het openbaar gezag.

10 Wettelijk is geregeld dat de Belastingdienst voor haar taken gegevens uit de basisregistratie
11 persoonsgegevens mag gebruiken. Een van die gegevens is 'nationaliteit'. De grondslag voor dit
12 gebruik is opgenomen in artikel 3.1 van de Wet basisregistratie personen en artikel 37 van het
13 besluit basisregistratie personen en het Autorisatiebesluit Belastingdienst, Rijksdienst voor
14 Identiteitsgegevens.

15
16 Zoals aangegeven is er een aantal wettelijke bepalingen waarin nationaliteit expliciet is opgenomen
17 als criterium om aan te toetsen of er een materieel heffingsrecht bestaat. Een voorbeeld hiervan is
18 artikel 3 lid 1 van de Successiewet. Dit artikel bepaalt dat de erfenis en schenkingen van een
19 Nederlander die niet meer in Nederland woont, belast wordt. Dit geldt tot tien jaar, nadat de
20 Nederlander Nederland heeft verlaten. Om deze regel te kunnen handhaven is het noodzakelijk dat
21 het gegeven nationaliteit wordt verwerkt om te weten of sprake is van een Nederlander.
22 Vervolgens moet getoetst worden of deze persoon nog in Nederland woonachtig is.

23 In belastingverdragen is de nationaliteit van een natuurlijke persoon (in laatste instantie) relevant
24 om te bepalen van welke verdragsstaat hij uitsluitend inwoner is in de situaties dat de natuurlijke
25 persoon een dubbele woonplaats heeft. In verdragen, zoals bijvoorbeeld artikel 4 tweede lid van
26 het OESO modelverdrag, worden een aantal criteria benoemd, zoals de nationaliteit waaraan
27 getoetst kan worden. Indien de overige criteria geen uitsluitel geven, wordt nationaliteit als
28 laatste criterium getoetst.

29 Aan een volledig overzicht wordt nog gewerkt en hierover informeren wij uw Kamer zoals in de
30 antwoorden hiervoor toegezegd.

31
32 **24 CDA (Bva, []) De leden van de fractie van het CDA vragen een reactie op het**
33 **artikel van het RTL Nieuws met de titel 'Onderzoek naar misstanden legt bom onder top**
34 **Belastingdienst'.**

35
36 Wij zijn bekend met voormeld bericht van 15 mei jongstleden. Het is vast beleid dat wij over
37 personeelsvertrouwelijke zaken geen uitspraak doen. Dat doen wij nu ook niet.

38
39 **25 CDA (Bva, []) De leden van de fractie van het CDA hebben tot slot enkele**
40 **vragen naar aanleiding van het rapport van het Onderzoeksbureau Integriteit Financien (OIF) en**
41 **om een update te geven over de stand van zaken rond de aangiften tegen de Belastingdienst.**

42
43 Op basis van het vooronderzoek van het Onderzoeksbureau Integriteit Financien (OIF) is, gelet op
44 de inhoud, de aangedragen concrete informatie en ernst van de melding, vervolgonderzoek
45 mogelijk geacht en geadviseerd. In verband met de onafhankelijkheid en om de schijn van
46 partijdigheid te vermijden, is geadviseerd dit onderzoek extern te beleggen. In de
47 tussenrapportage zijn een drietal onderzoeksperspectieven geschetst; onderzoek inhoudelijk,
48 onderzoek naar omgang met de melder en met de melding. Het ministerie van Financiën zal de
49 adviezen opvolgen en opdracht geven tot extern vervolgonderzoek. Thans is nog niet bekend wie
50 dat vervolgonderzoek zal uitvoeren en de onderzoeksopdracht moet nog worden geformuleerd.

51
52 De tussenrapportage betreft een melding waarin (herleidbare) informatie is vermeld over personen
53 die werkzaam zijn in de organisatie. Personeelsvertrouwelijke informatie delen wij niet met uw
54 Kamer. Indien uit het definitieve onderzoeksrapport conclusies komen die bredere implicaties
55 hebben dan de casus van de [] dan zullen wij die met de Kamer delen. Daarbij zullen wij
56 ook aangegeven hoe wij daar vervolg aan zullen geven.

57
58 Op 19 mei 2020 is aangifte gedaan van twee vermoedens van strafbare feiten. Die zaak wordt
59 bekeken door het Openbaar Ministerie. Wij gaan niet over diens onderzoek.

Met opmerkingen [] (39): PM DGFZ en FJZ:
welk tijdspad?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van D66 beantwoord, voor zover deze nog niet hiervoor beantwoord zijn. Daarnaast zijn soortgelijke vragen van de leden van andere fracties hierbij meegenomen.

26 D66 BZK en **89 DENK** De leden van de fractie van D66 vragen om een brief waarin het kabinet ingaat op zijn rijksbrede visie als het gaat om het voorkomen en aanpakken van etnisch profileren. De leden van de fractie van DENK vragen of wij de mening delen dat de overheid niet mag discrimineren en vragen hoe zich discriminerend gedrag verhoudt tot de voorbeeldfunctie van de overheid.

Wij delen de mening dat de overheid, en dus ook de Belastingdienst, niet mag discrimineren. Discriminatie is ontoelaatbaar en moet op alle mogelijke manieren voorkomen en bestreden worden. Er ligt bij alle lagen van de overheid een belangrijke verantwoordelijkheid voor de voorkoming en bestrijding van discriminatie. Overheidsorganisaties hebben, vanwege hun specifieke rol in een democratische rechtsstaat, bij uitstek een verantwoordelijkheid om conform het gelijkheidsbeginsel te handelen. De maatregelen uit het kabinetsbrede antidiscriminatiebeleid zijn dan ook mede gericht op de overheid zelf. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties informeert uw Kamer elk jaar over de voortgang van de kabinetsaanpak van discriminatie en de visie waarop deze gebaseerd is, waaronder het vergroten van bewustwording over vooroordelen. In de voortgangsrapportage van 15 juni 2020 is ook ingegaan op het onderwerp etnisch profileren.¹⁰

27 EN 28 en 29 D66 38 en 39 GL 47GL, 68 en 69 PvdA (BZK en **FJZ** De leden van de fractie van D66 vragen om een uitputtend overzicht van wetten, regelingen, procedures, risicomodellen en selectiemodules van de rijksoverheid, waarin de (tweede) nationaliteit of etniciteit is opgenomen als voorwaarde en/of (risico-)indicator. Daarbij vragen deze leden ook om de argumenten en/of redenen die zijn aangevoerd om deze persoonskenmerken te registreren. De leden van de fractie van GroenLinks vragen in hoeverre deze problematiek ook speelt bij andere overheidsinstanties en om dit te onderzoeken. De leden van de fractie van GroenLinks vragen daarnaast in welke gevallen het objectief te rechtvaardigen is om gebruik te maken van criteria als huidskleur, nationaliteit, etniciteit, taal of geloof. Daarnaast vragen de leden van de fractie om een uitputtend overzicht van de situaties waarin de nationaliteit, tweede nationaliteit en/of etniciteit een rol hebben gespeeld, terwijl een wettelijke grondslag ontbrak. De leden van de fractie van GroenLinks vragen daarbij te reflecteren op de effectiviteit van etnisch profileren en hoe dit zich verhoudt tot artikel 1 van de Grondwet. Tot slot vragen de leden van de PvdA in hoeverre etnisch profileren en het gebruik van tweede nationaliteiten bij de overheid buiten de Belastingdienst plaatsvindt en of wij er zorg voor kunnen dragen dat registraties van dubbele nationaliteiten bij alle onderdelen van de overheid zoveel mogelijk geschrapt worden.

[FJZ -

Vooropgesteld is dat het kabinet etnisch profileren ten zeerste afkeurt. Etnisch profileren acht het kabinet in strijd met het discriminatieverbod uit de Grondwet. Daarbij heeft iedere overheidsinstantie een verantwoordelijkheid om, gehouden aan artikel 1 van de Grondwet, discriminerende praktijken zoals etnisch profileren te voorkomen en te bestrijden. De Nationale ombudsman voert onderzoek uit naar hoe overheidsinstanties – waaronder de ombudsman zelf – om moeten gaan met klachten over etnisch profileren. Voor dit onderzoek staan klachten centraal van burgers die het gevoel hebben dat zij er bij de opsporing of rechtshandhaving worden uitgepikt door een individuele ambtenaar vanwege hun etniciteit. Gelet op die definitie betreft de ombudsman bij zijn onderzoek de volgende overheidsinstanties: politie, KMar, UWV, SVB, Belastingdienst Douane en gemeenten. Dit onderzoek, dat in het najaar gereed zal zijn, zal meer inzicht geven in klachten over andere onderdelen van de overheid. Uiteraard zal het kabinet het rapport na de openbaarmaking ervan bestuderen en bezien of het aanleiding geeft tot nadere vervolgacties.

Wel kan het voor de uitvoering van wettelijke taken van toezicht en dienstverlening noodzakelijk zijn om persoonskenmerken te verwerken, waaruit mogelijk de etniciteit van een burger afgeleid kan worden. Wij doelen hier op onder andere op namen van burgers, of diens nationaliteit.

Met opmerkingen [40]: Ook dit is alleen op basis van klachten. Ik vraag me af of dit voldoende is.

¹⁰ Kamerstukken II, 2019/20, 30 950, nr. 185.

Tot slot zien wij het als een kabinetsbrede verantwoordelijkheid om er zorg voor te dragen dat dubbele nationaliteiten worden geschrapt, behoudens de gevallen waarin de registratie hiervan objectief gerechtvaardigd is. Daarbij dienen alle betrokken bewindspersonen voor de onder hun verantwoordelijkheid staande onderdelen af te wegen wanneer het registreren van dubbele nationaliteiten wel en wanneer niet objectief gerechtvaardigd is.

30 D 66 BZK [] De leden van de fractie van D66 vragen het kabinet om te reageren op de uitspraak van een groot deel van de Tweede Kamer dat etnisch profileren onaanvaardbaar is. Daarbij vragen deze leden om te reflecteren op de eerdere uitspraak van het kabinet dat etnisch profileren zoveel mogelijk voorkomen moet worden en dat etniciteit door de KMar als risico-indicator zou worden gebruikt.

Onder etnisch profileren verstaat het kabinet het gebruiken van criteria als ras, etniciteit, nationaliteit, taal of geloof bij opsporing of handhaving terwijl dat niet objectief te rechtvaardigen is. Etnisch profileren is ontoelaatbaar. Het is dan ook van groot belang dat er bij het toepassen van risico-indicatoren voor alle criteria (naast een wettelijke grondslag) een objectieve rechtvaardiging is en dat de invloed van vooroordelen wordt voorkomen. Overheidsorganisaties hebben, vanwege hun specifieke rol in een democratische rechtsstaat, bij uitstek een verantwoordelijkheid om conform het gelijkheidsbeginsel te handelen. Het is dan ook van groot belang dat er bij het toepassen van risicomodellen en selectieregels door de overheid voor alle criteria (naast een wettelijke grondslag) een objectieve rechtvaardiging is en dat de invloed van vooroordelen wordt voorkomen.

31 D66 BZK [] De leden van de fractie van D66 vragen om een reactie op het interview met de Nationale ombudsman, waarin hij schetst dat "etnisch profileren in alle lagen van de overheid voorkomt". Tevens vragen deze leden welke autoriteit structureel toezicht houdt op etnisch profileren door de overheid.

Het lid Azarkan heeft ook vragen gesteld over dit interview met de Nationale Ombudsman aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Op 15 juni 2020 heeft de minister deze vragen beantwoord. Voor de visie van het kabinet op het interview met de Nationale Ombudsman, verwijzen wij u naar deze antwoorden.¹¹

33 D66 De leden van de fractie van D66 vragen in hoeverre de cultuur bij de Belastingdienst verbeterd is, en daarbij specifiek naar de snelheid waarmee misstanden bekend zijn bij de politieke top. **[O&P -]**

Het is belangrijk dat misstanden vrijelijk gemeld kunnen worden en op een juiste manier opvolging krijgen. We werken aan het creëren van deze gewenste cultuur. Ook de onafhankelijke Personeelsraadspersonen dragen hieraan bij. Hun opdracht is om gedurende één jaar actief medewerkers van de Belastingdienst op te zoeken en met hen in gesprek te gaan. Zo kunnen zij signalen over structurele onrechtmatigheden en mogelijke misstanden van de werkvloer ophalen en hierover adviseren aan de []. Bij signalen over misstanden en onrechtmatigheden gaat het niet alleen over onrechtmatigheden in juridische zin. Het kan daarbij ook gaan over signalen over zaken die niet in orde zijn, zoals over het werkproces, de omgang met elkaar, het organiseren van (collegiale) tegenspraak en onbedoelde effecten van werkinstructies. De Personeelsraadspersonen zijn kort geleden gestart maar de medewerkers van de Belastingdienst weten hen wel al te vinden. Het eerste interne rapportagemoment is na de zomer.

34 D66, 46 GL De leden van de fracties D66 en GroenLinks vragen in hoeverre er intern aandacht wordt besteed aan vooroordelen, (onbewuste) discriminatie en (institutioneel) racisme en hoe etnisch profileren in de toekomst wordt voorkomen **[O&P -]**.

Vooropgesteld keuren wij etnisch profileren ten strengste af. Daarvan mag nimmer sprake zijn, zeker niet bij een overheidsorganisatie. Daarom heeft het onderwerp nadrukkelijk aandacht op verschillende plekken binnen de Belastingdienst. Daarnaast wordt in het centrale onboardingsprogramma voor nieuwe medewerkers aandacht besteed aan de ethische aspecten van het werk en over de betekenis van de kernwaarden verantwoordelijkheid, geloofwaardigheid en zorgvuldigheid. Ook heeft integer handelen een belangrijke plek in bijvoorbeeld,

Met opmerkingen [] 1: Op zich staat het er in deze context juist, maar de Belastingdienst is inmiddels gebonden aan het strengere beleidskader (zie hiervoor).

Met opmerkingen [] 2: Antwoord lijkt niet helemaal in lijn met de beantwoording van de overige vragen. Zou meer toegespitst mogen zijn op waar het hier over gaat ...

Met opmerkingen [] 43: Gaan we delen met Kamer? Intern lijkt niet, maar dit is uitnodiging natuurlijk.

@ [] graag jouw check

Met opmerkingen [] Antwoord lijkt niet helemaal in lijn met de beantwoording van de overige vragen. Zou meer toegespitst mogen zijn op waar het hier over gaat ...

¹¹ Kamerstukken II, 2019/20, 3143

opleidingsprogramma's en dialoogsessies die onder de leiderschaps- en cultuuraanpak zijn gevoerd. De actualiteit onderstreept het belang om het gesprek over vooroordelen en (onbewuste) discriminatie intensief te blijven voeren.

36 D66 De leden van de fractie van D66 vragen welke signalen de Nationale Ombudsman tot nu toe heeft ontvangen, over etnisch profileren bij de Belastingdienst.

De Nationale ombudsman doet een onderzoek naar hoe overheidsinstanties – waaronder de ombudsman zelf – om moeten gaan met klachten over etnisch profileren. Voor dit onderzoek staan klachten centraal van burgers die het gevoel hebben dat zij er bij de opsporing of rechtshandhaving uit worden gepikt door een individuele ambtenaar vanwege hun etniciteit. Het onderzoek richt zich dus niet op etnisch profileren als zodanig, maar op de klachtbehandeling.

De overheid, en ook de Nationale ombudsman, ontvangt weinig klachten over etnisch profileren. Daarom heeft de ombudsman een meldpunt geopend waar burgers hun ervaringen kunnen delen: over hoe de klachtbehandeling is verlopen, maar ook waarom zij wellicht ervoor kiezen geen klacht in te dienen.

Hoewel het onderzoek dus een andere focus heeft, zijn er bij de Nationale Ombudsman wel een handvol meldingen binnengekomen over de Belastingdienst, waarbij burgers aangaven dat zij het gevoel hadden anders behandeld te worden op basis van hun etniciteit. In het najaar zal de Nationale ombudsman zijn onderzoeksresultaten uitbrengen.

Op basis van deze onderzoeksresultaten zullen wij voor de Belastingdienst gepaste acties in gang zetten.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de SP

49 SP De leden van de fractie van de SP vragen waarom onmogelijk blijkt artikel 68 van de Grondwet te eerbiedigen en in welke de Staten-Generaal zijn controlerende taak op uitvoering van de wet dient uit te kunnen voeren [DJZ –].

Het zo volledig mogelijk en juist informeren van uw Kamer vinden wij van groot belang. Daarom hebben wij uw Kamer op 11 mei jl. ingelicht toen bij de behandeling van persvragen die waren gesteld op 29 april jl. duidelijk werd dat de voortgangsrapportage van 28 mei jl. een onjuistheid bevatte. Deze onjuistheid hebben wij in de rectificatie van 11 mei jl. toegelicht. Wij betreuren dat de onjuistheden pas bij de behandeling van de persvragen aan het licht zijn gekomen.

52 SP 53 SP 77 CU De leden van de fractie van de SP vragen wat de precieze aanleiding is geweest om de Auditdienst Rijk onderzoek te laten doen naar de totstandkoming van selectieregels en risicomodellen waarom nu pas onderzocht zal worden of er basis is van een juiste totstandkoming van onderzoek naar fraude. De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of de ADR is verzocht om in het onderzoek naar de wijze van totstandkoming van risicomodellen, selectieregels, data-analyses en query's bij de Belastingdienst (incl. Toeslagen) ook in te gaan op de rol van 'zelflerende' en voorspellende algoritmes in deze totstandkoming [UHB –]

Naar aanleiding van de Belastingdienst brede uitvraag van 14 november 2019 bleek dat op heel veel plekken binnen de Belastingdienst op verschillende wijze invulling wordt gegeven aan het selecteren van risico's. Om inzicht te krijgen in de governance en de mate waarin er checks and balances aanwezig zijn bij de toepassing van deze verschillende vormen van risicoselectie werd nader onderzoek wenselijk geacht. Een dergelijk onderzoek vraagt om specifieke kennis en voldoende onafhankelijkheid. Daarom is de ADR eind 2019 gevraagd om in 2020 onderzoek te doen naar de wijze van totstandkoming van risicomodellen, selectieregels, data-analyses en query's bij de Belastingdienst, in kaart te brengen welke waarborgen daarbij gelden en hoe deze getoetst worden. Zoals aangegeven in de FSV-brief van 10 juli jl. worden de uitkomsten van dit onderzoek betrokken bij de validatie van alle gegevensverwerkingen (inclusief de applicaties) op basis van de vereisten van de AVG.

Er is niet voor gekozen om de rol van 'zelflerende' en voorspellende algoritmes als specifiek onderwerp in dit onderzoek te betrekken, mede omdat de Algemene Rekenkamer (ARK) dit jaar is

Met opmerkingen (45): PM Check en kan dit meelopen in onderzoek FSV?

Met opmerkingen j: Voorzover wij weten hebben we dit soort algoritmes ook niet. DF&A zou dit zo moeten kunnen zeggen ...

Met opmerkingen 6: Wij hebben geen zelflerende algoritmes in de zin waar CU naar vraagt. Dat is ook de reden waarom we er geen onderzoek naar doen.

gestart met een rijksbreed onderzoek ("Zicht op algoritmes") naar algoritmes, waaronder voorspellende en zelflerende algoritmes. De Belastingdienst levert – als onderdeel van het ministerie van Financiën – medewerking aan het onderzoek van de ARK.

Voor de vraag over de juiste totstandkoming van onderzoeken naar fraude verwijzen wij u naar de FSV-brief van 10 juli jl.

57SP (IV&D) De leden van de fractie van de SP vragen het externe onderzoek, zowel naar de zwarte lijst, als naar etnisch profileren, uit te laten voeren door een totaal andere organisatie of universiteit en mee te mogen kijken op de vraagstelling en tussenrapportages. Voor de vraag over FSV, of FSV-achtige applicaties verwijzen wij u naar onze brief van 10 juli 2020 over FSV. PM: kijken of we onderzoeksrapport AP kunnen afwachten.

60 SP De leden van de fractie van de SP vragen hoe de Willen/Mogen/Kunnen toets precies werkt en of hierop wordt meegekeken door externe juristen of ethici [CAP] en IV&D:

De willen/mogen/kunnen-toets is een intern te gebruiken instrument dat helpt om te verkennen voor welk doel het gegevensgebruik zou worden ingezet (willen), welke (juridische) kaders gelden voor gegevensgebruik (mogen) en welke (technische) mogelijkheden er zijn (kunnen). Bij het gebruik van het instrument kijken geen externe juristen of ethici mee. De medewerkers van de desbetreffende dienstonderdelen kunnen eventuele vragen aan specialisten van de Belastingdienst voorleggen.

Een ~~mogen~~/willen/mogen/kunnen-toets is een aanvullend hulpmiddel. De toets kan niet in de plaats komen van een verplichte gegevensbeschermingseffectbeoordeling. De Algemene verordening gegevensbescherming en de Wet politiegegevens geven regels voor het uitvoeren van een verplichte gegevensbeschermingseffectbeoordeling.

61 SP De leden van de fractie van de SP vragen ten aanzien van de hersteloperatie in de toeslagenaffaire of er niet een grotere groep burgers onder de institutionele vooringenomenheid komt te vallen doordat geselecteerd werd op niet kloppende selectieregels en wat dit betekent voor de hersteloperatie [UHB-Toeslagen] en []

Wij zijn reeds ingegaan op de eventuele gevolgen van deze selectieregel voor individuele burgers. Op dit moment zien wij geen raakvlakken tussen de selectieregel en de hersteloperatie Toeslagen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van de PvdA beantwoord, voor zover deze nog niet hiervoor beantwoord zijn.

65 PvdA De leden van de fractie van de PvdA vragen of het klopt dat er vijf selectiecriteria waren, en dat als men aan 4 van de criteria voldeed de persoon kwam "bovendrijven", maar alleen als er een dubbele nationaliteit was. Deze leden vragen hoe het kan dat de Belastingdienst en de leiding daarvan niet hebben opgemerkt dat de selectieregel discriminatoir was en vragen wat dit zegt over het ethische en juridische besef van de Belastingdienst. [FJZ -]

Zoals wij hierboven hebben aangegeven, werd in de selectieregel geselecteerd op het niet hebben van de Nederlandse nationaliteit. Er werd dus niet geselecteerd op het hebben van een tweede nationaliteit. Ook is geen onderscheid gemaakt naar welke niet-Nederlandse nationaliteit het betrof. De Autoriteit Persoonsgegevens doet nog onderzoek of de Belastingdienst (bijzondere) persoonsgegevens waarvan ras of etniciteit blijkt mogelijk onrechtmatig (heeft) verwerkt. Wij wachten graag eerst de bevindingen van de AP af.

Dat laat onverlet dat de selectieregel vanaf 1 januari 2020 niet langer in overeenstemming was met het vernieuwde beleid door onze ambtsvoorganger op 15 november 2019 is voorgeschreven, om selectie op nationaliteit uitsluitend toe te passen indien sprake is van een expliciete wettelijke basis. Om die reden is selectieregel ook voor de belastingjaren tot en met 2019 op 15 mei jongstleden gestopt.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de ChristenUnie

Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van de ChristenUnie beantwoord, voor zover deze nog niet hiervoor beantwoord zijn.

Met opmerkingen [] (48): PM Check [] en [] kan dit meelopen in onderzoek FSV?

Met opmerkingen [] (49): Dit antwoord gaat nu niet in op de vraag of de selectieregels ook voor Toeslagen werden gebruikt.

72 73CU DJZ/DGFZ/FJZ/IV&D (voorzet door CD Vaktechniek – [REDACTED]) De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of het hebben van een tweede nationaliteit nooit op zichzelf een reden mag zijn om deze groep wel te controleren en de groep met één nationaliteit in zijn geheel niet en of er redenen kunnen zijn om het hebben van een tweede nationaliteit als risico-indicator aan te merken.

Wij zien geen reden om het hebben van een tweede nationaliteit als risico-indicator aan te merken. Dit hebben wij u ook laten weten in onze brief van 15 november 2019. Wel kan het gebruik van nationaliteit in combinatie met andere criteria voor analyse- en/of selectiedoeleinden in bepaalde gevallen gerechtvaardigd zijn. Onze ambtsvoorganger heeft beleidsmatig besloten selectie op grond van nationaliteit af te schaffen, tenzij er een expliciete wettelijke basis voor is. Wij zijn het daarmee eens.

78 CU De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen om een reflectie op de manier waarop algoritmes worden gemonitord en bijgesteld. Daarnaast vragen de leden van deze fractie of de analyse wordt gedeeld dat door het zelflerend vermogen van algoritmes eerder sprake is van een belemmering dan van een zegen voor het opsporen van fraude. [IV&D – [REDACTED]]

Zoals onze ambtsvoorganger u in een eerdere Kamerbrief¹² al heeft aangegeven, is er in Nederland terecht veel maatschappelijke aandacht voor het gebruik van data en algoritmes door de overheid en de impact die dit gebruik kan hebben. Rijksbreed worden waarborgen onderzocht en ontwikkeld voor het gebruik van algoritmes. De minister voor Rechtsbescherming heeft hierover op 8 oktober 2019 een brief naar uw Kamer gestuurd, getiteld "Waarborgen tegen risico's van data-analyses door de overheid"¹³. De richtlijnen genoemd in bijlage 1 bij deze brief zijn opgesteld om het mogelijk te maken algoritmes effectief te gebruiken en tevens de risico's voldoende te beperken. Verder doet de Algemene Rekenkamer een onderzoek naar het gebruik van voorspellende en voortschrijvende algoritmes door de Rijksoverheid. De Belastingdienst is actief betrokken bij deze rijksbrede ontwikkelingen, waarmee gewaarborgd wordt dat algoritmes op een zorgvuldige wijze gebruikt worden door de Rijksoverheid.

79 CU De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen hoe er op een effectieve wijze aan risicoprofilering kan worden gedaan zonder te vervallen in discriminatie en etnisch profileren [IV&D – [REDACTED]].

Het bouwen van een risicomodel, het bepalen van de risico-indicatoren is mensenwerk en een samenwerking tussen diverse afdelingen van de Belastingdienst. In elke stap zijn waarborgen ingebouwd die zorgen voor een zorgvuldig gebruik van gegevens van burgers en bedrijven. ~~Zo wordt sinds dit jaar een toetsingsprogramma toegepast op de selectieregels. Daarnaast wordt~~ Vanaf dit jaar wordt voor de ontwikkeling van risicomodellen gewerkt binnen een kwaliteitsframework, dat voor iedere ontwikkelingsfase voorschrijft aan welke eisen de uitkomst van die fase moet voldoen. Tot slot hebben wij in onze brief van 10 juli 2020 over FSV aangekondigd dat er een validatie wordt uitgevoerd naar alle gegevensverwerkingen op opzet en bestaan. Daarin zullen ook de uitkomsten worden betrokken van het door de ADR uit te voeren onderzoek naar de totstandkoming van risicomodellen, selectieregels, data-analyses en query's bij de Belastingdienst, inclusief de waarborgen daarbij.

Vragen en opmerkingen van de leden van de DENK- fractie

Onderstaand worden de vragen van de leden van de fractie van Denk beantwoord, voor zover deze nog niet hiervoor beantwoord zijn.

83 DENK De leden van de fractie van Denk vragen waarom wij in het verleden hebben ontkend, dat tweede nationaliteit een selectiecriteria van de Belastingdienst was. Daarnaast vragen deze leden hoe de Kamer de regering effectief kan controleren op basis van onjuiste informatie en of wij het belang van een effectieve controle door de Kamer onderken [UHB – [REDACTED]]

Met opmerkingen [REDACTED]: Dit antwoord is minder krachtig naar blz 8 regel 30. Daar wordt van onwenselijk gesproken: "Wij vinden het, net als onze ambtsvoorganger in zijn brief van 15 november 2019 heeft aangegeven, onwenselijk om de tweede nationaliteit (naast de Nederlandse nationaliteit) te gebruiken voor de toezichtstaak van de Belastingdienst. Wij zijn dan ook van mening dat het hebben van een tweede nationaliteit in geen geval aanleiding mag zijn voor een strenger onderzoek."

Met opmerkingen [REDACTED]: Dit klopt niet. In het openbare deel heb ik aangegeven dat we er al wel naar kijken, maar eerst de lopende onderzoeken nog afwachten. Dit wordt dus iets wat handen en voeten krijgt na de zomer.

Met opmerkingen [REDACTED] (52): PM Check [REDACTED] en [REDACTED] kan dit meeroepen in onderzoek FSV?

¹² Kamerstukken II 2019/2020, 31 066 nr. 545
¹³ Kamerstukken II 2019/2020, 26 643, nr. 641

1 In de eerste plaats willen wij benadrukken dat wij beiden het belang van een effectieve controle
2 door uw Kamer erkennen en er daarom naar streven uw Kamer juist en zo volledig mogelijk te
3 informeren.

4
5 Wij herkennen ons evenwel niet in het beeld, dat wij steeds zouden hebben ontkend dat tweede
6 nationaliteit als selectiecriteria werd gebruikt om aangiften te controleren. wij kunnen namelijk
7 niet absoluut uitsluiten, dat tweede nationaliteit door de Belastingdienst is gebruikt in de selectie
8 van aangiften of verzoeken voor controle. Wel hebben wij en onze ambtsvoorganger stelselmatig
9 aangegeven dat we tweede nationaliteit niet willen gebruiken, omdat een dergelijk
10 persoonskenmerk niet nodig is om onze taken in het toezicht en de dienstverlening uit te voeren.¹⁴

11
12 **85 DENK** De leden van de fractie van DENK vragen zich de strengere controle van Nederlanders
13 met een dubbele nationaliteit door de Belastingdienst verhoudt tot de Wet bescherming
14 persoonsgegevens en de AVG. [DJZ:] .

15
16 De AVG staat de verwerking van persoonsgegevens zoals nationaliteit onder meer toe als daarvoor
17 een wettelijke grondslag is. Ook voor het gebruik van een eventuele tweede nationaliteit moet
18 sprake zijn van een wettelijke grondslag. In sommige gevallen bestaat een wettelijke grondslag
19 voor de verwerking van nationaliteitsgegevens door de Belastingdienst en is de verwerking dus
20 toegestaan. Voor andere gevallen heeft onze ambtsvoorganger reeds aangekondigd dat
21 nationaliteitsgegevens niet meer gebruikt zullen worden ten behoeve van de handhavingstaak van
22 de Belastingdienst, *tenzij* ...^[1] De Wet bescherming persoonsgegevens is vervallen met de
23 inwerkingtreding van de AVG per 25 mei 2018.

24
25 **86 en 87 DENK.** De leden van de fractie van DENK vragen of het klopt dat ras- en
26 nationaliteitsgegevens niet mogen worden verwerkt, tenzij sprake is van uitdrukkelijke
27 toestemming, of noodzaak op basis van een zwaarwegend algemeen belang, noodzakelijkheid ten
28 behoeve van identificatie, of diversiteitsbeleid. Ook vragen de leden of het klopt dat er bij de
29 controle door de Belastingdienst geen sprake is van één van deze vier criteria en dat dus
30 gediscrimineerd is en een ongeoorloofd onderscheid is gemaakt op basis van etniciteit en
31 nationaliteit [IV&D -] .

32
33 Zogeheten bijzondere persoonsgegevens worden door de AVG extra beschermd. Verwerking van
34 zulke gegevens is verboden, tenzij wordt voldaan aan bijzondere voorwaarden die gelden naast de
35 algemene bescherming van persoonsgegevens. Tot deze bijzondere voorwaarden horen
36 bijvoorbeeld dat verwerking noodzakelijk is ter bescherming van vitale belangen van de betrokkene
37 of noodzakelijk is om redenen van een zwaarwegend algemeen belang. Gegevens over ras en
38 etnische afkomst behoren tot deze categorie bijzondere persoonsgegevens. Dat geldt niet voor
39 nationaliteitsgegevens. Wel geldt daarvoor de reguliere bescherming van persoonsgegevens door de
40 AVG.

41
42 De algemene wettelijke grondslag voor de Belastingdienst om gegevens uit de BRP te ontvangen,
43 waaronder het persoonskenmerk nationaliteit, is gelegen in artikel 3.1 van de Wet basisregistratie
44 personen en artikel 37 van het besluit basisregistratie personen en het Autorisatiebesluit
45 Belastingdienst, Rijksdienst voor Identiteitsgegevens. Zoals hierboven is aangegeven, volgen wij
46 onze ambtsvoorganger in zijn keuze om nationaliteit voortaan alleen nog te gebruiken als hiervoor
47 een expliciete wettelijke grondslag aanwezig is.

48
49 De Autoriteit Persoonsgegevens doet onderzoek of de Belastingdienst (bijzondere)
50 persoonsgegevens waaruit ras of etniciteit blijkt mogelijk onrechtmatig verwerkt. Dat onderzoek
51 willen wij afwachten. wij willen benadrukken dat wij onderscheid naar ras of etnische afkomst ten
52 strengste afkeuren. Het onderscheid maken op grond van nationaliteit achten wij zonder expliciete
53 wettelijke grondslag onwenselijk.

54
55 **92 DENK (O&P,)** De leden van de fractie van Denk vragen welke sancties er bestaan
56 er voor ambtenaren die beslissingen nemen, die tegen de wet ingaan en of deze sancties zijn
57 ingesteld.

58
59 Bij beslissingen die worden genomen in strijd met de wet kan sprake zijn van een
60 integriteitsschending, welke laatste een grondslag kan zijn voor het treffen van arbeidsrechtelijke

¹⁴ Zie bijvoorbeeld: Kamerstukken II, 2018-19, 31066, nr. 538.
^[1] Kamerstukken II 2019/20, 31066, nr. 538.

maatregelen. Of daarvan sprake is, is afhankelijk van de concrete feiten en omstandigheden van het geval en kan niet in algemene zin worden beantwoord.

Bij integriteitsschendingen kan de werkgever die arbeidsrechtelijke maatregelen treffen die zijn neergelegd in hoofdstuk 15 van de cao Rijk 2020. De straffen die opgelegd kunnen worden zijn: een schriftelijke berisping, het verminderen van zogeheten individueel-keuze-budgetten, het maximaal vier jaar uitsluiten van een periodieke salarisverhoging, een verplaatsing naar een andere werkplek al dan niet met vergoeding van de kosten tot een gemaximeerd bedrag, een boete en het via de wettelijke mogelijkheden beëindigen van de arbeidsovereenkomst. Voormelde sancties gelden sinds de inwerkingtreding van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren per 1 januari 2020. Daarvoor golden de sancties en het kader zoals neergelegd in artikel 81 van het destijds geldende Algemeen Rijksambtenarenreglement. (Vermoedelijke) integriteitsschendingen worden binnen de Belastingdienst sinds 2013 in een specifiek programma (EH&S) geregistreerd. Vanaf 2018 wordt in de anonieme rapportage gewerkt met een beperkte omschrijving bij een (vermoedelijke) integriteitsschending.

93 DENK De leden van de fractie van DENK vragen uitgesloten kan worden dat een dergelijke etnische profilering heeft plaatsgevonden bij de Belastingdienst/Toeslagen en daarbij specifiek ingaan op het gastouderbureau [] [UHB-Toeslagen -] en [].

Wij hebben op dit moment geen aanwijzingen dat er sprake is geweest van etnisch profileren door de Belastingdienst/Toeslagen voor de periode tot en met 31 januari 2015 en voor de periode na 31 januari 2015, dus ook niet bij gastouderbureau [] in []. Ook in het Advies inzake aangifteplicht op grond van artikel 162 Sv is opgemerkt dat de onderzochte documenten geen aanwijzingen bevatten op basis waarvan kan worden geconcludeerd dat er een redelijk vermoeden bestaat dat in het 'CAF 11-dossier', waar het gastouderbureau [] onderdeel van uitmaakt, een discriminatoir onderscheid is gemaakt op basis van ras. Voor een volledig beeld van het verwerken van gegevens omtrent de tweede nationaliteit in het Toeslagen-verstrekkingensysteem en/of in het kader van de controle op de toeslagen voor kinderopvang wachten wij de resultaten van het onderzoek van de Autoriteit Persoonsgegevens af.

95 DENK (IV&D ()) De leden van de fractie van DenK vragen wanneer het onderzoeksrapport naar de Fraude Signalering Voorziening verwacht wordt.

Fase 1 van het onderzoeksrapport is op 10 juli 2020 met uw Kamer gedeeld.

100 DENK De leden van de fractie van DENK vragen of het klopt dat een (tweede) nationaliteit niet meer doorgegeven wordt vanuit het BRP sinds 31 januari 2015 en wat er is gebeurd met de gegevens over nationaliteit die de Belastingdienst van voor 31 januari 2015 heeft ontvangen vanuit het BRP [CAP -].

De BRP registreert bij nieuwe inschrijvingen per 6 januari 2014 geen tweede nationaliteit bij personen met een Nederlandse nationaliteit en geeft dit bij deze nieuw ingeschreven personen niet meer door aan afnemers zoals de Belastingdienst. Van alle in de BRP ingeschreven personen hebben de gemeenten uiterlijk 31 januari 2015 een eventuele andere geregistreerde nationaliteit "geschoond" bij personen met een Nederlandse nationaliteit. Vanaf 31 januari 2015 geeft de BRP dus inderdaad geen eventuele andere geregistreerde nationaliteit meer door wanneer die persoon (ook) de Nederlandse nationaliteit heeft.

Als sprake is van een Nederlandse nationaliteit in de BRP (naast een eventuele andere nationaliteit) wordt sinds 31 januari 2015 uitsluitend de Nederlandse nationaliteit doorgegeven. Bij personen die niet de Nederlandse nationaliteit hebben in de BRP en die op enig moment krijgen, wordt(/worden) de andere nationaliteit(en) verwijderd. Dit wordt met een vertraging van een dag verwerkt in het daartoe bestemde centrale systeem van de Belastingdienst. Daarbij wordt een einddatum geplaatst bij de andere nationaliteiten en blijft nog maar één nationaliteit over. Voor de tot 31 januari 2015 door de BRP verstrekte tweede nationaliteit bij personen met een Nederlandse nationaliteit geldt dat deze in de persoonsadministratie (BVR) van de Belastingdienst op 23 juli 2015 zijn geschoond. Het gebruik van (tweede) nationaliteiten door de Belastingdienst zal ook meelopen in het onderzoek, dat wij hebben aangekondigd in onze brief van 10 juli 2020 over FSV. Overigens kunnen bij niet-Nederlanders wel maximaal 2 (actuele) nationaliteiten geregistreerd worden in de BVR. Deze zijn altijd afkomstig uit de Basisregistratie Personen.

Met opmerkingen [] (53): Aan CAP [] en []: klopt het dat tweede nationaliteit nog altijd voorkomt in BVR (volgens mij in 2019 nog in rond de 200 gevallen)?

Zo ja: hoe gaan we dit dan oplossen? En wat voor gevolgen had dit voor die 200 burgers? Aan CAP: klopt het dat tweede nationaliteit nog altijd voorkomt in BVR (volgens mij in 2019 nog in rond de 200 gevallen)?

Zo ja: hoe gaan we dit dan oplossen? En wat voor gevolgen had dit voor die 200 burgers?

Met opmerkingen [] (54): PM Check [] en [] kan dit meelopen in onderzoek FSV?

1
2

17